

فلسفه امامت و جایگاه آن در اندیشه ملاصدرا

با تأکید بر شرح اصول کافی

عبدالله میراحمدی^(۱)

مونا امانی پور^(۲)

چکیده

تأمل در مباحث کتاب شرح الأصول کافی نشان میدهد که صدر المتألهین در این اثر سعی نموده امامت و ماهیت آن را - بعنوان مقامی انتصابی از جانب خداوند - با حقیقتهای بیان شده در سخنان ائمه معصومین (ع) تفسیر و تطبیق نماید. ملاصدرا با وجود صبغه عقلی و شرعی مفهوم امامت و رهیافتهای گوناگون در این زمینه، هرگز به قرائت بشری و غیرالهی از این منصب نپرداخته، بلکه با اصالت بخشی و توجه به آموزه‌های روایی و باورهای کلامی شیعه، در تبیین روایات «کتاب الحجة» بعنوان بخشی از کتاب کافی، بر فرابشری و الهی بودن این مقام پافشاری میکند. او هنگام بحث از مفهوم امامت، ضمن طرح و نقد دیدگاه فرقه‌های مختلف اسلامی در موضوع نصب، وجود امام (ع) را بر اساس قاعده امکان اشرف ضروری میدانند و ویژگیها و امتیازهایی را برای اثبات حجت بودن امام (ع) برمی‌شمارد.

کلیدواژگان: فلسفه امامت، اثبات وجود امام، قاعده

امکان اشرف، خصائص امام، شرح الأصول کافی، ملاصدرا.

مقدمه

مسئله ولایت و امامت بمعنای جانشینی پیامبر اکرم (ص)، از مهمترین مباحث عقیدتی در اسلام و بویژه حکمت امامیه است. در طول تاریخ اسلام درباره هیچ مسئله‌یی بمیزان این مسئله سخن گفته نشده است. متأسفانه گاه این مسئله از محدوده سخن و بحث و استدلال فراتر رفته و به میدانهای نبرد و جنگهای خونین کشیده شده است؛ چنانکه شهرستانی میگوید: «در اسلام، درباره هیچ مسئله‌یی به اندازه مسئله امامت، شمشیر کشیده نشده است» (شهرستانی، ۱۴۱۰: ۲۴/۱)

اعتقاد به امامت دارای ویژگی و جایگاه خاصی میان شیعیان است و بنوعی سبب تمایز مذهب تشیع از دیگر فرق اسلامی شده، زیرا بر اساس آن، امامت و ولایت، مقامی الهی است که از جانب خداوند و بواسطه پیامبر اکرم (ص)، برای امت پس از او تعیین

(۱). استادیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)؛ mirahmadi_a@khu.ac.ir

(۲). استادیار گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران؛ mana_996@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۲/۱۱ تاریخ تأیید: ۱۴۰۰/۶/۲۲ نوع مقاله: پژوهشی

DOR: 20.1001.1.15600874.1400.27.2.5.3